

**КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ В ІНСТИТУТІ ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ
МЕХАНІКИ І МАТЕМАТИКИ ім. Я. С. ПІДСТРИГАЧА НАН УКРАЇНИ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМАТИКА, ПЕРСПЕКТИВИ**

Сприяти професійному зростанню наукової молоді – одне з пріоритетних завдань для представників наукових центрів, осередків та шкіл, оскільки без цього неможливо розвивати традиції та примножувати здобутки наукових шкіл. Тут особливо важливі молодіжні конференції, на яких наукова молодь обмінюється ідеями, набуває досвіду викладу результатів, розширює науковий кругозір тощо. У цій замітці стисло простежено історію проведення таких конференцій в Інституті прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України (далі – Інститут), окреслено коло їх наукової проблематики й наведено деякі статистичні дані, що ілюструють рівень організації та перспективи у майбутньому.

Історія організації та проведення молодіжних наукових конференцій в Інституті починається з часів його заснування спочатку як Львівського філіалу математичної фізики Інституту математики Академії наук УРСР в 1973 р.

Перша конференція молодих учених та аспірантів Львівського філіалу математичної фізики Інституту математики Академії наук УРСР відбулася 17–18 грудня 1973 р. На цю конференцію було подано 75 доповідей, а в роботі взяли участь представники дев'яти науково-дослідних та виробничих організацій Львова, Івано-Франківська, Хмельницького та інших міст. Наступного року (18–20 грудня) пройшла Друга така конференція, на якій виголошено 98 доповідей, а 19–21 листопада 1975 р. – Третя з такою ж кількістю доповідей, яка проте значно розширила географію учасників, залучивши представників десяти наукових та виробничих осередків Заходу України, а також Києва й Москви.

Слід відзначити, що співробітники Філіалу брали активну участь у роботі Другої конференції молодих учених Західного наукового центру АН УРСР (5–6 травня 1975 р.), яка проходила в Ужгороді (подано 35 доповідей).

23–26 листопада 1976 р. відбулася Четверта конференція молодих учених і аспірантів Філіалу, на яку було подано 113 доповідей представників наукових шкіл Львова та Львівської області, Івано-Франківська, Рівного, Тернополя, Хмельницького та інших міст. П'яту конференцію проведено 24–31 жовтня 1977 р. На ній виголошено 140 доповідей представників дванадцяти наукових осередків Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Тернополя та Рівного. У підсумковому звіті про науково-дослідну та науково-організаційну діяльність Філіалу за 1977 р. вказано на необхідність подальшого розвитку фундаментальних досліджень з механіки, математики і геофізики.

У 1978 р. на базі Львівського філіалу математичної фізики Інституту математики Академії наук УРСР організовано Інститут прикладних проблем механіки і математики, який очолив академік Я. С. Підстригач. У цьому ж році 23–27 жовтня організовано та проведено Шосту конференцію молодих учених, присвячену 60-річчю ВЛКСМ. На ній виголошено 148 доповідей представниками двадцяти трьох науково-дослідних та виробничих організацій Львова та інших міст регіону ЗНЦ АН УРСР. 27 листопада – 3 грудня 1979 р. проведено Сьому конференцію, на якій заслухано 81 доповідь. Окрім представників Інституту, у ній взяли участь молоді вчені Львівського та Чернівецького університетів, Фізико-механічного інституту АН УРСР та інших наукових установ Львова, а також Одеси та Хмельницького. Восьма конференція відбулася 4–8 травня 1981 р. Вона охоплювала три основні на-

прямки: математику та математичні методи, механіку деформівного твердого тіла, кібернетику. На ній заслухано 70 доповідей молодих учених Львівського та Чернівецького університетів, Рівненського та Івано-Франківського педагогічних інститутів, а також виробничих установ, зокрема ЛПО «Кінескоп». 10–14 травня 1982 р. проведено Дев'яту конференцію, присвячену 60-річчю утворення СРСР, на якій виголошено 80 доповідей. В її роботі взяли участь молоді вчені Львівського та Чернівецького університетів, Івано-Франківського та Дрогобицького педагогічних інститутів, Рівненського інституту інженерів водного господарства, Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування.

У 1983 р. Інститут долучився до організації Всесоюзної школи молодих учених «Числові методи розв'язування задач математичної фізики» спільно з Інститутом прикладної математики ім. М. В. Келдиша АН СРСР та Львівським і Київським університетами. Під час засідання школи відбулася зустріч співробітників Інституту з академіком А.А. Самарським, заслухано 40 доповідей, організовано низку семінарських занять з обміну науковими досягненнями у розвитку методів розв'язування задач математичної фізики.

Десята конференція, яка відбулася 15–17 травня 1984 р., приурочена до п'ятиріччя Інституту. Вона охоплювала чотири основні напрямки: механіку деформівного твердого тіла, числові методи, математику й математичне моделювання, теоретичну кібернетику та математичне забезпечення. У ній взяли участь молоді вчені Києва, Мінська, Чернівців, Луцька, Рівного.

У 1984 р. Інститут долучився також до організації конференції молодих учених і спеціалістів «Проблеми підвищення якості матеріалів, приладів та обладнання», яку було проведено у Львові 26–28 вересня спільно з Фізико-механічним інститутом ім. Г. В. Карпенка АН УРСР, Львівським лісотехнічним інститутом та Українським науково-дослідним інститутом поліграфічної промисловості. Конференція працювала у трьох секціях: фізико-хімічна механіка матеріалів, технологія виробництва, відбір та обробка інформації.

Одинадцята конференція молодих учених Інституту відбулася 1–3 жовтня 1985 р. До чотирьох основних напрямків додалися ще два: теорія фізичних процесів у твердих тілах та геофізика. На ній виголошено 185 доповідей.

У жовтні 1986 р. разом з Фізико-механічним інститутом ім. Г. В. Карпенка АН УРСР та Науково-дослідним інститутом матеріалів проведено Другу конференцію молодих учених і спеціалістів «Проблеми підвищення якості матеріалів, приладів та обладнання».

21–23 жовтня 1987 р. відбулася Дванадцята конференція молодих учених Інституту, на якій виголошено 149 доповідей.

Слід відзначити, що матеріали більшості таких конференцій депонувалися у державному каталозі ВІНТІ.

В останні роки перебудови, а згодом – розпаду Радянського Союзу та становлення Незалежної України на тлі економічної нестабільності здійснення наукових досліджень суттєво ускладнилось. Скрутні економічні умови, в яких опинилися наукові та освітні установи, негативно вплинули і на організацію та проведення молодіжних конференцій. Однак і в такий нелегкий для вітчизняної науки час ця традиція в Інституті не переривалась. У цей період організовані здебільшого силами Ради молодих учених і спеціалістів молодіжні конференції набули формату наукових читань, які після смерті Я. С. Підстригача (1990 р.) отримали назву «Підстригачівські читання». За традицією, яка сформувалася у той час, їх організовували наприкінці травня кожного року до дня народження Я. С. Підстригача (25 травня). Тут заслуховували виступи аспірантів, докторантів та здобувачів Інституту та інших наукових установ Львова, а також оглядові доповіді провідних учених Інституту.

На початку ХХІ століття цей форум молодих учених отримав назву «Конференція молодих учених із сучасних проблем механіки і математики імені академіка Я.С. Підстригача». Першу таку конференцію проведено 24–26 травня 2004 р. До участі в ній подано більше ста доповідей з вищих навчальних закладів та академічних установ Західного регіону України, в яких виконують дослідження в галузі математики і механіки, а також національних університетів Дніпропетровська й Донецька. Доповіді торкалися таких напрямків: актуальні задачі механіки суцільного середовища та термомеханіки; математичні моделі та методи механіки неоднорідних тіл; математичні методи механіки тіл з тріщинами та включеннями; проблеми контактної механіки та контактної-поверхневої явища; математичні методи динаміки неоднорідних середовищ; оптимізація технологічних процесів і оптимальне проектування елементів конструкцій; числові та аналітико-числові методи розв'язування прикладних задач; теорія функцій та функціональний аналіз; алгебра і топологія; диференціальні й інтегральні рівняння та їх застосування. Матеріали доповідей ще до початку роботи конференції опубліковано у збірнику «Прикладні проблеми механіки і математики». 24–27 травня 2005 проведено Другу конференцію молодих учених із сучасних проблем механіки і математики імені академіка Я. С. Підстригача, на яку подано більше 200 доповідей з установ Львова, Києва, Одеси, Донецька, Чернівців, Дніпропетровська, Рівного, Дрогобича, Запоріжжя, Ужгорода, Харкова, Дніпродзержинська, Кіровограда, Луцька, Сум, Івано-Франківська, Луганська, Сімферополя, Тернополя, а також з Російської Федерації, Киргизстану, Нідерландів та Польщі.

У 2006 та 2007 рр., відповідно 25 та 29 травня, молодіжна конференція Інституту проходила у форматі читань, а третю було проведено 25–27 травня 2009 р., на яку було подано 162 доповіді.

25–26 травня 2010 р. відбулася чергова конференція «Підстригачівські читання – 2010». Загалом було подано понад 60 доповідей від наукових освітніх та виробничих установ багатьох регіонів України. Матеріали доповідей учасників конференції опубліковані в електронному вигляді: <http://www.iapmm.lviv.ua/chyt2010/materialy.htm>, а вибрані доповіді вийшли друком у науковому збірнику «Прикладні проблеми механіки і математики».

24–27 травня цього року відбулася Четверта конференція молодих учених із сучасних проблем механіки і математики імені академіка Я. С. Підстригача. Загалом до участі у ній було подано 174 доповіді (з яких виголошено 122) представників наукових, освітніх та виробничих установ багатьох регіонів України. У роботі конференції взяли участь представники Бобруйського відділення Білоруського державного економічного університету (Білорусь), Вінницького соціально-економічного інституту Відкритого Міжнародного університету розвитку людини «Україна», Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, Донецького національного технічного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка, Житомирського національного агроекологічного університету, Запорізької державної інженерної академії, Інституту математики НАН України, Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, Інституту прикладної математики і механіки НАН України, Інституту проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного НАН України, Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г. Є. Пухова Інформаційно-обчислювального центру Львівської залізниці, Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Київського національного університету будівництва та архітектури, Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Луцького національного технічного університету, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, Львівського державного університету внутрішніх справ, Львівського національного аграрного університету, Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, Національного лісотехнічного універси-

тету України, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Національного транспортного університету, Національного університету «Львівська політехніка», Національного університету водного господарства та природокористування, Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Північного федерального університету ім. М. В. Ломоносова (РФ), Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Слов'янського державного педагогічного університету, Сумського державного університету, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Української Академії друкарства, Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини, Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України, Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Хмельницького національного університету, Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Робота конференції організована в традиційних для неї напрямках. Крайні доповіді відзначені та рекомендовані до опублікування у розширеному вигляді у науковому збірнику «Прикладні проблеми механіки і математики».

Підсумовуючи сказане, відзначимо добру традицію молодіжних конференцій, яка сформувалась упродовж десятків років діяльності Інституту; їх важливість для підвищення наукового рівня та кваліфікації молодих учених та сприяння нерозривності наукових поколінь; позитивну динаміку організації молодіжних наукових конференцій. Це вказує на потребу проведення таких конференцій у майбутньому.

Частково використано матеріали автора, опубліковані у збірнику IV-та Конференція молодих учених із сучасних проблем механіки і математики імені академіка Я. С. Підстригача / Тези доповідей. – Львів: Ін-т прикл. проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України, 2011 – 334 с.

Ю. В. Токовий

Голова Ради молодих науковців і спеціалістів
ІППММ ім. Я. С. Підстригача НАН України